

## XVIII.

## Fra Kirkeinspektionskollegiets første Tid.

Af ovennævnte Kollegiums ældste Forhandlinger ses, at allerede i det første Møde 1738 fremlagdes et Udkast til »en sand Kirkedisciplins Indrettelse«, idet der vedtoges, at Udkastet skulde gaa omkring til Medlemmernes Betænkning<sup>1)</sup>; men saa ivrig var man i Sagen, at Stiftsprovsten i Sjælands Stift, der fungerede i Bispeembedet i Vacancen, allerede faa Dage efter havde faaet Befaling fra Kollegiet om at indhente Betænkninger fra Præsterne, og lignende Befalinger udgik samtidig til Bisperne hele Landet over. Ved en tidligere Lejlighed have vi meddelt korte Udtog af de Betænkninger fra Præsterne, der indkom fra Fyn<sup>2)</sup>. Her skal kortelig refereres en Betænkning fra Sjælands Stift, idet vi dog først hidsætte Stiftsprovstens Skrivelse.

---

<sup>1)</sup> Se foran, S. 494.

<sup>2)</sup> Kirkehist. Saml. 4 R. I, 176 ff.

De udj Generall Kircke Inspectionen allernaadigst deputerede Herrer haver udj deris till mig ergangne Skrivelse af 11te Janv. sidst afvigte fremstillet følgende Poster, som eragtes nødvendige til Guds Kirckes og Christendommens Beste:

1. Hvorledes eenhver eragter, at een rætt egentlig Kircke Disciplin efter dend første Christen Kirckes Exempel kunde indrettis, saa at dend i ingen Maade kunde andseeis som nogen menniskelig Dom eller Straf, ey heller forstyrre dend almindelige Roelighed, eller blive Siælene til eet Aag, hvoraf idel Hycklerie og et blott opus operatum kand forventis.

2. Hvorledis Huusbesøgelser kunde best og til Nøtte andstillis.

3. Hvorledis Medhielpere og de ældste i Menighederne kunde være till Nytte, og hvorledis de i saadan Henseende skulle anstillis og instrueris.

4. Hvad ellers eenhver for sig kunde ynske eller eragte tienligst till denne saa højt magtpaaliggende Postis christelige Indretning, og i Særdelighed at Frugten maatte blive ret frivillig, og icke een Tvang eller eet hyklisk Skrømtvæsen, som for Gud og Mennisken er langt vederstyggeligere og for Guds Meenighed langt forargeligere end dend groveste Ugudelighed.

5. Eftterdj det haver allernaadigst behaged hans Kongl. Majestæt ved allernaadigst Rescript at befale, at foruden Froe-Prædicken, Høymesse og Aftensang, hvor samme hidindtil haver været brugelig om Søn og Hellige Dage, samt Prædichener om Fredagen, saa og Uge Prædichener i Fasten i Kiøbstæderne og paa Landet, og de maanedlige Bededags Prædichener, skulle alle de øfrige Prædichener afskaffis i Kiøbstæderne, og derimod holdes Catechisation om Søn og Hellige Dage fra 1 til 2, hvorudj dend till Høymesse holdte Prædichen med Ungdommen i Meenighedens Overværelse repeteres; og om Onsdagen i Stæden for Prædichen kunde holdes Examen over Catechismum: da, førend saadan Forandstaltning sættes i Værk, forlanger Kircke Inspectionen at viide, om der i nogen Kiøbstad eller nogen Stæds paa Landet maatte findis nogen sær Fundats, som samme Forandring med Prædickenerne kunde hindre.

Ofver ovenandførte Poster forlanger Kircke Inspectionen, det snarest mueligt saavel Provsternis som Præsternis Betænkning. Hvilken De vill behage til mig, jo før jo bedre, at indsende, paa det jeg samme kunde General Kircke Inspectionen overlevere (etc.).

Kiøbenhavn d. 18. Janv. 1738.

N. Dorph.

Allerede fire Dage efter at denne Skrivelse var udstedt, afgav Præsterne i Løve Herred deres Betænkning. Deres Ordfører var Hr. Christian Christoffer Reenberg i Finderup. Han var en Brodersøn af den bekjendte Stiftsprovst Morten Reenberg, der havde været Pietismens svorne Fjende, og Brodersønnen har sikkert været hans Meningsfælle og har forstaaet at faa sit Herreds Præster med sig. I alt Fald har Kirkekollegiet neppe fra mange Herreder faaet saa ren Besked. Den lange Erklæring<sup>1)</sup>, der er dat. Finderup 22. Januar 1738, gaar nemlig ud paa, at naar man vilde holde sig til Kirkerituals Forskrifter, vilde man deri have alt fornødent til Kirketugtens Opretholdelse, saa nye Forholdsregler slet ikke behøvedes. Derhos paavises paa en meget skarp Maade det upraktiske og umulige i at reorganisere den første kristne Kirkes Kirketugt, naar man ikke netop vilde falde i det »Hykleri«, som Kollegiet saa omhyggelig tog Afstand fra. Derimod foreslaaes Oprettelse af Almueskoler overalt paa Landet som det bedste Middel til Almuens kristelige Oplysning.

Her anviste Reenberg saaledes den Vej, som formentlig var den eneste praktikable, og den, som man ogsaa i den følgende Tid, efter forskellige famlende Forsøg, fandt sig vel ved at følge.

---

<sup>1)</sup> Afskrift i Kallske Saml. 103, Fol.